

ACC. NR M. 12872:1-3.

Landskap: Västergötland Upptecknare: Siv. Winelius
Härad: Vartofta Berättare: Selma Karlsson
Socken: Härja Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1953 Född år 1864 i Härja

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 49.

L.U.F. 49

Hemmets prydande.

(s. 1-3)

ACC. N:R M. 12872://.

Hemmets prydnade.

Far var snickare i Härja och gjorde laggkärl. Där bodde vi i en stuga med rum och kök. Vi var åtta barn och hemmet var mycket fattigt.

1) Lövning.

Till pingst och midsommar brukade vi sätta in björklöv i en kruka i den öppna spisen i rummet. Det förekom ibland även om lördagarna.

2) Golvet.

Vi repade oftast björklöv och strödde på golvet. Men det skulle ha torkat litet innan man fick gå på det. Ibland hade vi enris, som repades av. Det hackades inte. Inte bara om lördagarna ströddes golvet, utan även mitt i veckan. Vi gjorde det för att det var vackert med det gröna på det ojämna trägolvet. Omkring sekelskiftet försvann det gamla bruket i bygden. Varje lördag skurades golvet med vatten och sand. Här-till användes en tvaga av björkris. Man sköljde och torkade med vit-mossa. Från min tidiga barndom minns jag inga mattor, men då jag var ungefär femton år gammal fick vi trasmattor, som mor vävt. De färgades med hjälp av bl.a. stenmossa, som gav brun färg och enbär, som gav blå-svart färg. Då vi fått mattor, användes de dagligen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3) Väggprydnader.

Bonader förekom aldrig, men tapeter minns jag från min tidigaste barndom på 1860-talet. De hade blommönster på mörk botten. Tavlor på väggarna var inte vanliga i fattiga hem på den tiden, men om de förekom utgjordes de mest av religiösa motiv. I mitt hem hade vi en bild av Luther.

4) Bords- och skåpprydnader.

Duk hade vi aldrig i vardagslag, det fick räcka med den vitskurade bordsskivan på slagbordet. Då jag var omkring tio år gammal vävde mor ett par kulörta dukar i rutmönster av bomullsgarn. Det är de enda dukar jag kan minnas och de kom bara fram vid högtiderna. På skåpet hade vi ett par kattor av gips. Detta skåp hade brun bottenfärg och var bemålat med olikfärgade blommor och årtal. På byrån hade vi ett par mässingsljusstakar med hemstöpta talgljus i. Till jul sattes de fram på bordet. Man kunde få köpa talg av någon bonde, som slaktat. Vi barn hade ett särskilt litet bord med duk, på vilket våra julhögar lades. Dessa utgjordes av en rund surlimpa, en rågkaka, en vetekrans och en "juloxe" av rågsikt. Dessa högar sparades halvvägs till påsk.

5) Spisar.

Iköket hade vi öppen spis med valv. Den hade en järnstötta med en krok, där man hängde handdukar, vispar och sådant som skulle torka.

I rummet hade vi också öppen spis, som med rör stod i förbindelse med den i köket. Mor stänkte blåelse på den med en visp, då den var nykritad.

6) Belysning.

I rummet hade vi en finare fotogenlampa på fot och med vit kupa. 14-linjers lampglas var bäst och gav mest ljus, men även 10-linjers användes. Denna lampa fick vi på 1870-talet. I köket hade vi bara en hänglampa i taket av en enklare typ med oljehus av metall. Före fotogenlampornas tid hade vi bara ljuset från den öppna spisen och talgljus.

7) Blommor.

Det förekom endast vid pingst, midsommar och på mors födelsedag att vi hade blommor på bordet. Då brukade vi även lägga lösa blommor på själva bordduken. Några särskilda vasar hade vi inte, utan man fick använda en kruka, mugg eller liknande. Pelargonier, bloddroppar och "flitiga Lisa" fanns i fönstren.

8) Andra prydnader.

Omkring år 1875 infördes bruket med julgran i mitt hem.

=====